

Dvorni svetnik prof. dr. A. Weichselbaum:

Kako se lahko vsak posameznik čuva proti vsled vojske grozečim kužnim boleznim.

(Po »Oesterreichische Rundschau«.)

Stara izkušnja nas uči, da vedno sledi vojskam kužne bolezni, ki se strašnejše učinkujejo, kakor boji z orožjem. Povestnica prejšnjih vojska nas uči, da je na kužnih boleznih vedno umrlo več vojakov, kakor na zadanih ranah. Izpostavljeni pa niso uničujočim učinkom kug samo vojaki, marveč vsi, ki so bili v bližini vojske, razširijo tudi med civilnim prebivalstvom.

V sedanjih časih se je glede na kužne bolezni marsikaj zboljšalo. Napredovala je zelo zdravniška veda; osobito poznavanje glivic in pa higijena. Natančneje poznamo vzroke vojnih nalezljivih boleznih, vemo, kako da nastopajo in kako da se širijo. Nastopamo zato proti njim veliko lažje in poznamo sredstva, da vplivamo ugodno na nje.

Izredno velike in mnogotere so zdaj množice, ki si stoje zdaj na bojnem polju nasproti. Izogniti se zato ne bomo mogli nalezljivih boleznih in pač tudi ne moremo zabraniti, da bi se med civilno prebivalstvo ne razširile.

K bojnimi nalezljivimi boleznimi spadajo pred vsem trebušni in črni legar, griža in kolera. Kuge se nam v Evropi, izvzemši kakih posameznih slučajev, pač ne bo treba bati.

Po dosedanjih poročilih sta se zdaj na naših bojiščih pojavili le griža in kolera. Z njima se moramo zato temeljitje baviti.

Obe bolezni sta si nekoliko podobni. Pojavita se v naših krajih najpogosteje v poznem poletju in jeseni. Sedež bolezni je pri obeh črevo. Glivice, ki povzročajo bolezni, pridejo zato pri izpraznitvi čreves v zunanji svet in se lahko s ponesnaženimi stvarmi vred prenese na zdrave ljudi, a le, če pridejo v črevesa zdravega človeka skozi usta.

Glavno vlogo igra pri tem dotikanje blata s prsti, če ž njimi potem nese mo kak en ali kaj drugega v usta. Upoštevati se mora nadalje telesno in posteljno perilo, obleka in druge rabljene potrebščine (nočna posoda, stranišča). Če jih bolnik s svojim blatom onesnaži, se lahko bolezni prenese na zdrave ljudi. Okuženje je tudi mogoče, ko se pere zamazano perilo, da kadar lug ali voda škropita, se prenese v kapljah glivice povzročiteljice bolezni v usta. Glivice se tudi po živilih in po pitni vodi prenese, seveda ta nevar-

nost ni tako velika, kakor pri dotikanju blata. Grižne in kolerine glivice so zelo občutljive. Hitro poginejo, če se posuše, nadalje če se skisajo, če zginejo in v vročini. Z živili (meso, mleko, kruh) se ohranijo žive le, če ni omenjenih škodljivih učinkov nanje. Glivice navadno zato ne ostanejo žive na suhem kruhu, na kislem ali na suhem sadju in tudi med kuhanjem kmalu poginejo. V pitni vodi in tudi v drugih vodah jih uniči kmalu druge glivice, a v gotovih za nje ugodnih razmerah le lahko žive več tednov. Okuženje po vodi zato lahko igra pri nastajanju in razširjanju griže in osobito kolere veliko vlogo.

Prezreti se tudi ne sme, da lahko preneso muhe glivice, ki povzročajo grižo in kolero.

Grižo in kolero osobito lahko razširjajo lahko oboleli bolniki; grižo pa tudi kronični bolniki. Bolezen se namreč tako malo pri njih pozna, da velja za zdrave in se njih občevanje nič ne omejuje. Glivice zato povsod trosijo in razširjajo.

V isti meri in še bolj velja to o takozvanih trajnih nosačih bacilov. Opazovalo se je namreč, pri bolnikih, ki so oboleli na griži ali na kolero, da so še dolgo časa potem, ko so ozdraveli, raztresali glivice; bolniki po griži ozdravljeni celo več let. Nosilci bacilov so pa taki, ki so sprejeli glivice griže ali kolere v svoje telo, a oboleli niso in raztrosijo glivice.

Bolezni na griži ali na kolero pospešijo lahko še druge gotove okoliščine, osobito pri osebah, ki trpe na želodčnih ali na črevesnih boleznih in osobito na krčih. Največ oseb oboli na griži ali kolero zato pozno poleti ali jeseni, ker takrat pogosteje nastopajo črevesni krči. Osobito ob ponedeljskih oboli veliko ljudi radi rokov ob nedeljah.

Kar smo navedli, nam že kaže, kako naj se posameznik zadrži, če se hoče obvarovati griže ali kolere. Skrbno naj se umivajo roke osobito pred jedjo in vselej, kadar imate opraviti z živili in z jedjo. Lahko je, da so v naši okolici ljudje navidezno popolnoma zdravi, a nosijo v sebi glivice. Če si onesnažijo roki z blatom ljudi, ki so zboleli na griži ali na kolero, se morajo roke umiti n. pr. z vodo, v kateri se nahaja dva odstotka lizola. Kolikor mogoče malo občujmo z ljudmi in z njih stvarmi, ki obole na griži ali na kolero.

Važno je tudi, kako jejmo in pijmo.

Jedila uživajmo le skuhana, oziroma pečena. Ne uživajmo mrzlih jedil. Lahko se splošno je kruh, žemlje, potica, slaščice, a morajo biti stvari suhe. Ne je naj se pa kislo ali le površno osušeno sadje. Tudi glede na uživanje surovih živil v jesihu (salata, kumare) bodimo previdni, ker lahko povzročijo črevesni ali želodčni krč, ki pospešuje obolenje na kolero.

Ker žive glivice v mleku do dva dni, v kavi do dve uri, v čaju eno uro, naj se te tekočine le prekuhane uživajo.

V pivu in v vinu poginejo grižine in kolerine glivice v kratkem času (v pivu v treh, v vinu v četrto ure); a boljše je to uživanje opustiti, ker lahko vstvari razpoloženje za obolenje na griži ali na kolero.

Glede na pitje pitne vode bodimo skrajno previdni. Grižine in kolerine glivice žive, kakor je rečeno, v vodi do treh tednov. Glivice ne redkokrat zalezejo v vodo, ki se pije. Blato pride v vodo, ravno tako voda, v kateri se pere.

Zdravil, ki bi naprej onemogočila grižo in kolero, ni. Priporočajo se pač med ljudstvom razna sredstva, ki pa nič ne pomagajo in bi še lahko škodila. Pač so v najnovejšem času iznašli cepivo proti griži in kolero iz umorjenih kultur tistih glivic, ki bolezni povzročajo. Cepivo učinkuje kakor pri cepljenju koz, a ne učinkuje tako dolgo. Cepiti kaže osebe, ki pridejo vede ali ne vede po svojem poklicu z osebami obolelimi na griži ali na kolero skup. Cepljenje mora izvesti zdravnik. Tudi naj se v vsaki bolezni, kadar gre za grižo ali za kolero, pokliče zdravnik, ki lahko uspešno vpliva, kadar bolezni nastopi. Proti griži imamo zdravilo, ki osobito pri gotovi vrsti griže pomaga.

Kar se tiče drugih vojnih boleznih, še nekaj kratkih opazk.

Trebušni legar (tifus) se širi tako kakor griža ali kolera. Varnostne priprave so splošno take kakor proti kolero ali griži.

Črni legar (Flecktyphus) je bil prejšnje čase redni spremljevalec vojske. Nemogoče ni, da tudi zdaj nastopi, ker so ga v Galiciji opazovali že ob mirnih časih. Prejšnje čase so ga smatrali za zelo nalezljivo bolezen, ki se lahko tudi po zraku širi in so mislili, da je zato na njem toliko zdravnikov in bolniških strežnikov zbolelo. Nalezljiv je še danes, pač se pa ne širi po zraku, marveč po

mrčesu, ki pije kri: uši in stenice ga širijo. Črni legar zato osobito razsaja v prostorih, kjer je zbranih veliko ljudi. Mrčes se mora zato pobijati in uničiti.

Koze so v zadnji francoski vojski jako razsajale. V Nemčiji so jih zanesli vojni ujetniki. Koze se jako lahko nalezajo; ker so glivice, ki jih povzročajo, zelo trdne in se razširijo tudi lahko po zraku, perilu, obleki, pismih itd. Proti kozam se je izkazalo cepljenje koz.

Če natančno in modro rabimo opisana sredstva se nam opisanih nalezljivih grozljivih boleznih ni bati.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

PRISPEVANJE IN ZBOROVANJA MED VOJSKO.

Ko je izbruhnila vojska, se je zdelo, kakor da je vse raztrgano in da bodo trpele tudi organizacije. Vojska je namreč vse presenčila. Vsi znaki meseca julija so sicer kazali na njo, a upalo se je, da se ji še mogoče izognemo. Ko je izginilo vsako upanje, da se ohrani mir in ko so pričele pokati puške, ragljati mrtvaške raglje in grometi topovi, se je marsikje izgubila celo glava, kar ni bilo prav. Če bi se bilo vse hladno občutilo, bi se ne bile dvigale vloge iz hranilnic, ne skrival bi se bil kovan denar. Seveda, naš sedanji rod ni poznal vojske in se tudi zato ni mogel takoj vživeti v vojskine razmere. Polagoma so se pa pomirili duhovi in so se, kolikor je to med vojsko mogoče, razmere ustalile.

Tudi organizacije so bile presenečene. Veliko članov je sodilo, da naj prenehajo organizacije delovati in niso naprej plačevali prispevkov. V Avstrijski krščanski tobačni zvezi so se take prikazni le redkokdaj pojavile. Zaupništvo je delalo in poiašnjevalo ljudem dejanski položaj. Poslovanje zato ni bilo občutljivo moteno. Ker se je več tvornic ustavilo, so begali tudi tobačno delavstvo, češ da se ne bo delalo. Širile so se med nje najbolj trapaste, nad vse kunštne govorice ki so se seveda vse že zdaj izkazale za to, kar so bile, namreč za izmišljotine. Organizirani naši delavci in delavke tem izmišljotinam niso verovali. Imeli so prav. Saj ravno zdaj se potrebuje toliko tobačnih izdelkov, kolikor se jih prej ni potrebovalo.

Roman starega dekleta.

Angleški Ban Bolt.

Marta je popolnoma zardela. Zdela se je pri tem za dobrih deset let mlajši in možu se je ogrelo srce zanj, kakor bi bila res tako mlada. »Vem, Marta da je to nekaj iznenadenja, toda nikar se ne čuditi. Če par minut pomislite, vam bo vse jasno. Že dlje časa sem mislil, da bi se iznova oženil, pa ni nikogar, razen vas. Vi ste dobra gospodinja. Vi ste spretni v rokah in znate napraviti možu prijetno življenje — pri tem je pogledal na prazni kozarec — in vi ste prav tako lepi, kakor naslikani.«

Marta je poslušala svoje spretnosti še bolj zardela in za trenotje je izpregovorila: »Ali mislite to — to zares, Mr. Openshaw.«

»Seveda mislim, je odgovoril odločno. Kadar vas pogledam, se spominim na tisti koledar, ki ga je dal Mr. Waddicoe svojim gojencem pred dvema letoma za Božič. Lankashirska deklica, je bil napis in je bila tudi brhka deklica, tista, prav zares. Spominjate me nanjo, čudovito; samo da so bile njene oči višnjeve, vaše pa rjave in malo več mesa imate krog kosti kakor tista; pa to je zato, ker tu na barju bolj natorno živite in jeste salo, ki ste ga sami pripitali.«

Marta se ni smejala, dasi bi se bile druge vrstnice njenega spola na svetu gotovo. Reč je bila preresna za smeh in farmerjeve besede so bile kakor godba v njenih ušesih.

»Ali mislite, da sem tako brhka, kakor pravite?«

»Kajpada mislim« je odvrnil Openshaw s toplim poudarkom. »Vi niste tako mladi, kot marsikatera, toda v ti fari in še daleč na okoli ni bolj zale ženske.«

Ob ti navdušeni hvali je prišel na njeno lice izraz nekakšnega strahu; celo minuto je obmolčala, na to pa rekla: »Ali mislite, da bi kak drug možki ravno tako mislil, kakor vi?«

Farmer jo je začudeno pogledal nevede čemu to vprašanje, potlej je pa odločno odgovoril: »Bil bi norec, ali slepar, ko ne bi.«

Te besede so bile menda prepričevalne, ker se je Marta hvaležno nasmejnila, in dasi ni odgovorila, je bilo jasno Openshawu, da je bila zadovoljna, in za to je koval železo, dokler je bilo vroče.

»Prav, Marta, ali lahko rečem, da je najina reč že narejena. Vi in jaz bova kot nalašč za skupaj, tako mislim.«

Njen odgovor ga je osupnil; ker si, odkar je vstopil, prav nič dvomil, da bo dosegel uspeh. »Jaz ne mislim tako, Mister Openshaw,« je rekla počasi. »Vidi-

te, za tak dogovor je treba dveh in jaz vam jasno povem, da ne morem biti ena izmed njiju.«

»Zakaj ne, Marta Roscoe?« je vprašal ves začuden. »Ali nisem postaven mož, ki se smem meriti z marsikaterim, prav zares, in mlajši; kakor jih je mnogo moje starosti. Res sem bil že oženjen, toda možak ni zato slabši, če je hodil po tem polju; zato v drugo tem bolje gre in jaz nimam naraščaja, kakor temu pravijo časniki.«

»To vse ni nič na poti,« mirno odvrne Marta »in rada vam rečem, da bi vas vzela rajši, nego marsikoga daleč na okoli, ker vem, da ste postaven mož.«

»Zakaj zlodja pa tega ne storite?« je zaklical, toda brž mu je segla v besedo.

»Če hočete nekoliko potrpeti, Mr. Openshaw, vam povem zakaj ne. Vi me hočete poročiti brez ovinkov in to je zame čast, ki jo zna ceniti vsaka poštna ženska in zato mislim, da morate zvedeti, zakaj tega nečem; tako med seboj, samo za vas vam hočem natančno povedati, zakaj. — Obmolknila je nekaj časa, potem pa vprašala: Ali se spominjate Mihaela Barrowa?«

»Ali mislite tistega trgovca z jajci in kurami, ki je bival nad Edgeworthsko cesto, moža, ki ga je vaš oče posadil v ječo pred desetimi, ali enajstimi leti, ker mu je piščeta kradel?«

Pokimala je. »Da, tisti je, ki ga mislim. — Za trenotje ji je prišel bolsten izraz v lice in farmer, ki jo je gledal, je mislil, kaj pride. — Vesela sem, da se ga spominjate; — je nadaljevala z mirnim glasom, — ker sem mislila, da so ga vsi izgubili iz spomina, razen mene, in jaz — iznova je prenehala, potlej pa pridejala na pol šepetaje — jaz ga pa nikoli ne bom pozabila do dne, ko bom umrla.«

Farmer osupel ni vedel, kaj bi rekel; zato je kot moder mož molčal in po kratkem presledku je nadaljevala: »Ali veste, da Mihael Barrow ni ukradel tistih piščancev?«

»Ni ukradel, — je zaklical Openshaw. — Kako, saj je bil obsojen pred javnim sodiščem. Spominjam se tega, kakor bi bilo včeraj. Policaj je našel piške med njegovo drugo kuretino in on je priznal, da jih ni nikoli kupil in je dovolj neumno pravil, da ne ve, kaj so delale tam.«

»Izprva ni vedel, kasneje se je pa prepričal in jaz sem dognala, kdo mu je to podložil.«

»Vi ste dognali, je zakričal farmer preplašen. Zakaj pa potem niste — «

»Ker je bil tisti moj lastni oče, je mirno odvrnila, in sem morala voliti med obema.«

Nekaj tobaka dobe vojaki, ljudje pa tudi radi vojakom tobačne izdelke darujejo. V tistih tovarnah, ki izdelujejo tobak in svačice, so morali celo delovno dobo podaljšati, kar najbolj dokazuje, da nihče ne misli na to, da bi se skrčil obrat. Boljše vrste svačic se sicer redkeje zahtevajo, a to ni nevarno, ker delavstvo dajo k drugemu delu.

Vojska glede na zaslužek tobačnega delavstva ni zadela. Zaslužek se je marveč v nekaterih oddelkih še povišal. Zato pričakuje organizacija, da bodo člani ravno zdaj točno plačevali.

Glede na plače in na delovne razmere se zdaj seveda ne more tako delovati, kakor v mirnih časih. Zveza pa potrebuje denarja, da more naprej poslovati. Prezreti se tudi ne sme, da je radi vpoklicanja pod orožje le nekaj prispevkov izostalo. Vsak član mora pa tudi misliti na to, da če ne prispeva, izgubi tudi pravice do podpor. V negotovosti glede na bodočnost bi bilo pač lahko mišljeno, če bi kdo lahko mišljeno popustil pridobljene pravice. Res se sicer zahteva požrtvovalnost od delavstva od vseh strani, tudi od delavstva v drugih industrijah, a kako naj se naše žrtve primerjajo z žrtvami tistih, ki stoje na bojišču. Brez odlašanja in navdušenosti so šli vojaki na vojsko. Vsak trenutek so pripravljeni, da žrtvujejo kri in življenje za domovino. Pravico imajo tisti, ki so odrinili na bojišče, da ko se vrnejo nazaj, dobe neizpremenjene razmere. Ne smemo se torej nasproti organizaciji izmazati, marveč prispevajmo, kakor v mirnih časih, ker le tako more Zveza po končani vojski imeti dovolj sile, da zastopa uspešno koristi tobačnega delavstva.

Tudi glede na shode se mora omejniti, da je škoda, če se popolnoma opuste. Izdana izredna določila nikakor ne onemogočujejo shodov. Seje in zborovanja se lahko vrše, samo pravočasno se morajo naznaniti oblastem. Ugovarjalo se bo, da se shodi ne morejo vršiti, ker je del delavstva do poznega večera zaposlen v tvornici. A tudi to ne drži, ker je pač mogoče, da se člani vsak mesec enkrat zbere. Shodi naj ne trajajo dolgo. Kratko naj se govori. Nekaj naših skupin že tako postopa. Neobhodno potrebno je, da shodno prepotrebno delo ne počiva. Držati moramo brezpogojno svoje člane skup. Zato moramo tudi med vojsko prirejati shode!

× × ×

Naznanila Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Seznam naslovov.

Bautsch. Anastazija Pretsch, Moravsko.

Budjejevice. Franc Blätterhauer, Budjejevice, Kalvitzgasse 701.

Fürstenfeld. Marija Rieger, Fürstenfeld, Hauptstraße 112 (Stajersko).

Hainburg. Franc Haas, Hainburg a. d. Donau, Marc Aurelstraße 5.

Celovec. Marija Ruttner, Celovec, Kardinalplatz 7.

Krakov. Polski Związek Zawodowy chrześcijańskich robotników, Krakov, ul. sw. Tomasza 37.

Ljubljana. Mici Blejcc, Ljubljana, Soteska 6.

Landskron. Ana Richter, Landskron, in Böhmen, Franz Scholzgassee 27.

Linc. Franc Plöderl, Linc a. D., Hirschgassee 30.

Novi Jičín. Franc Schneider, Novi Jičín, Mühlgasse 52.

Rovinj. Giovanni Sponza, Rovinj (Istra). Via Madonna delle Grazie 1288.

Sacco. Giulio Ravagni, Sacco.

Schwaz. J. Schaller, Schwaz in Tirol, Rennhammerplatz Nr. 630.

Sternberg. Emilie Till, Sternberg, Römerstädterstraße 39.

Tachau. Margareta Lochmann, Tachau, Sandgassee 890.

Dunaj-Ottakring. Alojzij Mück, XVI., Enenkelstraße 31.

Dunaj-Rennweg. Jozefa Wessely, III., Klimesgassee 24.

Cvitava. Marija Treitner, Cvitava Melzgasse 67.

Zvezina društva.

Centrala: Franc Ullreich, Dunaj XVI. Neulerchenfelderstraße 21.

× × ×

Smrtna kosa.

Fürstenfeld. Marija Kropf.

Celovec. Antonija Komann.

Schwaz. Izabela Geiler.

N. v. m. p.!

Vojni dogodki

od 27. oktobra do 3. novembra 1914.

Na južnem bojišču so začele naše čete na celi črti zmagovito in nevzdržno prodirati. Predvsem so očistile celo vzhodno Bosno srbskih vpadnikov; z

Romanje planine so tirale Srbe dalje proti Drini in jih pri Višegradu in Gorazdi vrgle čez reko. 27. oktobra so pa naše čete prekorale Savo pri Mitrovici in začele prodirati skozi plodovito, a deloma močvirno srbsko Mačvo, ki tvori kot med Savo in Drino. Srbi so imeli tod močno utrjene postojanke, zlasti pri Ravnju in Črni Bari, toda naši so jih po hudih bojih vrgli iz njih in jih zavzeli. Nato so začele združene naše čete, to je tiste, ki so prišle čez Savo, in tiste, ki so prišle čez Drino, v široki fronti prodirati dalje ter so zaporedoma zavzele kraje: Banovopolje, Radenkovič, Glušci in Tabanovič. Srbi so se malo več upirali, le severno od Šabca so morali naši z bajonetom naskočiti močne srbske postojanke ter so jih tudi zavzeli. Še isto noč, to je 1. novembra, so naši z naskokom vzeli Šabac in ga zasedli. Naše čete, ki prodirajo skozi Mačvo, so že prekorale železniško progo Šabac—Lješnica. Srbi so imeli v teh bojih veliko izgub, mi mnogo manj. A ena težka izguba nas je pa le zadela. Srbi so namreč smrtno obstrelili vrlega našega letalca nadporočnika Sanchiza, ko je poizvedoval njihove postojanke. Vendar je smrtno zadeti nadporočnik zbral svoje zadnje sile, da se je z letalom vrnil v naš tabor, kjer se je brez nesreče spustil na tla. Vendar zanj ni bilo nobene pomoči več ter je 1. t. m. umrl. Pred smrtjo mu je cesar brzojavnim potom podelil vojaški zaslužni križec.

Na gališko-bukovinskem bojišču so si Rusi zadnje dni mnogo prizadevali, da bi vrgle naše čete, ki so osvojile Bukovino do Pruta in se v Galiciji bližale Dnjestrju, vrgli nazaj. Hudi boji so se vršili južno od Pruta: krog Černovio pri Zaluczu in severno od Kutija; potem pri Pasieniczi (jugozah. od Nadvorne) in pri Skole (južno od Stryja). Vsi ruski napadi so bili odbiti. S posebnim ljutostjo in velikimi silami so se pa Rusi vrgli proti Turki, katero so bili morali svoj čas zapustiti, ko so jih naše čete tirale od uszoškega prelaza proti severovzhodu. Na ozemlju severovzhodno od Turke in pri Starem Samboru se je več dni vršila velika bitka, v kateri je popolnoma zmagalo avstrijsko orožje. Vjehli je bilo veliko Rusov. Naše čete prodirajo nevzdržno naprej. Tudi vzhodno od Przemysla so naše čete odbile vse ruske napade. Ob reki San se boji z enako ljutostjo nadaljujejo; južno od mesta Nisko so močne ruske čete prekorale reko, toda naši so jih po krvavih bojih vrgli nazaj čez reko in jim prizadali velike izgube. Težke izgube so imeli Rusi tudi pri Rozwadowu (v kotu San—Visla), kjer so naši vjeli 400 Rusov in uplenili tri strojne puške.

Vsega vkup imamo sedaj v Avstro-Ogrski približno 80.000 vojnih vjetnikov, Rusov in Srbov.

Na Rumskem—Poljskem, kjer so se nemško-avstrijske čete zmagovito borile ob Visli, od Ivangoroda do Varšave in Plocka, so Rusi zadnji čas navalili z veliko premočjo, tako da je zavezno armadno vodstvo odredilo, da se naše nemško-avstrijske čete pomaknejo nekoliko nazaj in se znova razvrste na ugodnejšem prostoru. Bati se je bilo namreč ruske obkolitve na levem krilu. Rusi so se za našimi le oddaleč in počasi pomikali, tako da so se zavezniške čete lahko mirno in brez boja razvrstile na novih postojankah. Sedaj pa sta oba nasprotnika zopet v stiku ter se vrše že več dni hudi boji; nemško-avstrijske čete so doslej odbile vse ruske napade.

Ob vzhodno-pruski meji Nemci polagoma napredujejo.

Francosko—belgijsko bojišče. Na črti Nieuport—Dixmuiden—Ypres na Belgijskem Nemci z velikim trudom, a stalno napredujejo. Angleško brodovje se še vedno udeležuje bojev. Zavezniki so otvorili zatvornice pri Nieuportu in poplavlili vse ozemlje ob kanalu Yser—Ypres. 30. m. m. so Nemci zavzeli Rams-capelle in Bixshoote (južno od Dixmuidna) in Sandworde (južno od Ypresa); nato so osvojile tudi Messines (južno od Ypresa blizu francoske meje). Tako se nemške belgijske armade vedno bolj bližajo francoski meji. Tudi nemško desno krilo na Francoskem stalno napreduje; zapadno od Lille so nemške čete dosegle nadaljnje uspehe. Posebno velik uspeh so pa Nemci izvojevali vzhodno od Soissona, kjer so napadli Francoze pri Vaillyju, jih pregnali iz njihovih utrjenih postojank, osvojili mesto Vailly in vrgli Francoze čez reko Aisne. Ta nemški uspeh kaže, kako zelo so že omagali Francozi, ki so svoj čas s strahovitimi napori in žrtvami potisnili Nemce čez to reko in jo potem prekorali. — V Argonih Nemci korak za korakom osvajaajo močno utrjene francoske postojanke. — Severozahodno od Verduna in v okolici Toula

so Nemci odbili večje in manjše francoske napade ter prizadejali Francozom velike izgube.

Turško-ruska vojna se je nepričakovano in brez napovedi začela dne 29. oktobra, in sicer na Črnem morju. Turško uradno poročilo o tem velevaženem dogodku slove: 27. in 28. oktobra je del turškega vojnega brodovja imel vaje v Črnem morju. Kmalu se je v bližini pojavilo rusko črnomoško brodovje in začelo slediti turškemu. Ker se je med ruskim brodovjem nahajala tudi ladja za polaganje min, so Turki sodili, da nameravajo Rusi z minami zapreti Bospor in jih tako ločiti od ostalega turškega brodovja, nato pa uničiti. Da to prepreči, je turško brodovje napadlo ruske vojne ladje. V boju, ki se je nato razvil, so Turki potopili: rusko ladjo za polaganje min »Pruť« in rusko topničarko »Kubanec«; težko potopodovan je bil en ruski torpedni čoln in neka ruska obrežna stražna ladja, en parnik s premogom pa zaplenjen. 30 ruskih častnikov in 72 mornarjev s potopljenih ruskih ladij so Turki odpeljali seboj kot vjetnike. Turško brodovje je ostalo brez najmanjše škode. Ko so Turki razpršili rusko brodovje, so s svojim brodovjem odpuli pred Sebastopol (na jugozapadni krimski obali) in začeli obstreljevati; porušili so več petrolejskih zalog. Turško brodovje je napadlo tudi Novorossijsk (na zapadni kavkaški obali) ter uničilo v pristanišču 50 petrolejskih zalog, 14 vojaških prevoznih ladij, več žitnih skladišč in postajo za brezžično brzojavljanje. Končno se je turško brodovje oglasilo tudi v Odesi (vzhodno od Dnjestrevega izliva v morje) in ob vходу v pristanišče pogreznilo rusko topničarko »Donec«, neko križarko in eno ladjo ruskega prostovoljnega brodovja; vrhu tega je uničilo več petrolejskih zalog. Turško brodovje se je torej naravnost sijajno izkazalo in bi mu človek takih činov nikoli ne prisodil, ko bi ne vedel, da ima med sabo več bivših nemških vojnih ladij (n. pr. »Goeben« in »Breslau«); turška »Hamidie« se je pa tudi že začasa zadnje balkanske vojne vrlo obnašala. Ni treba posebej povdarjati, da so Rusija, Francija in Anglija nato takoj odpoklicale svoje poslanike iz Carigrada; Rusija je zastopstvo svojih koristi na Turškem poverila Italiji. — Iz Trapezunta je 1. t. m. prišlo poročilo, da so se na rusko-turški meji že začeli boji med ruskimi in turškimi četami.

S tem je Avstriji in Nemčiji vstala izdatna pomoč, ker bo morala Rusija poslati proti Turčiji veliko brambnih sil. Sicer pa pravijo, da je bila Rusija na vojno s Turčijo pripravljena ter da ima na turški meji zbranih 800.000 vojakov. Vojna s Turčijo je pa za tropsko razumne države: Rusijo, Francijo in Anglijo, ki imajo veliko mohamedanskih podanikov (slednji dve v kolonijah), silno nevarna tudi zato, ker je pričakovati, da se ob tej priliki dvignejo vsi mohamedanci na »sveto vojno« in se poizkusijo otresti jarma evropskih držav. Perzija in Afganistan se že giblje, posebno nevarno pa vre v Egiptu. Ker se razen tega puntajo Angležem Buri v Južni Afriki in se tudi Kitajski pripravlja proti Rusiji, postaja položaj za Avstrijo in Nemčijo vedno ugodnejši.

Vojna v kolonijah. 1. novembra so Japonci pričeli splošen napad na Čing-tav.

Vojna na morjih. Ob angleškem malajskem otoku Pulo-Pinany (Princ Valeški) je nemška križarka »Emden« potopila rusko križarko »Zemčug« in pa torpedni čoln »Musquet«. »Zemčug« je imel 336 mož posadek, od katerih je bilo 250 rešenih. V morskem rokavu med Anglijo in Francijo je nemški podmorski čoln potopil staro angleško križarko »Hermes«; utonilo je 40 njenih mornarjev.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

PRIDOBIVANJE PREMOGA V AVSTRIJI.

V tretjem vojnem mesecu (septembru) se je pridobivanje premoga nasproti prejšnjemu mesecu avgustu znatno dvignilo. Črnega premoga se je dobilo 14,4 milijone meterskih stotov proti 9,8 milijonom v avgustu. Rujava premoga so pa izkopali 16,3 mil. meterskih stotov proti 14,3 mil. v avgustu. Nasproti letu 1913 so seveda še precejšnji izpadki, in sicer pri črnem premogu 2 milijona in pri rujavem okoli 6 mil. met. stotov.

SPOZNAVANJE ZMOTÉ.

Neki badenski socialni demokrat piše v strankinem glasilu o sedanjih vojski in pripominja med drugim: »Hvala Bogu, da so se brambne predloge vkljub našim ugovorom sprejele, ako bi tega ne bilo, kje bi bili sedaj?

Tudi pri nas sedaj marsikdo lahko spozna, kako potreben je bil denar za topove in puške, in kako dobro so te vsote naložene v orožju, s katerim branijo domovino nje hrabri sinovi. Marsikako zmoto je razkrila že učiteljica sila, upamo, da bo v tem oziru tudi sedanja vojska dobra učiteljica.«

VLADNA ODREDBA ZA PEČENJE KRUHA.

Vlada je odredila, da počenši s 1. decembrom t. l. noben kruh, ki se javno prodaja, ne bo smel imeti več kot 70 odstotkov pšenične oziroma ržene moke. Nadomestilo za 30 odstotkov moke se sme rabiti ječmenova, koruzna ali krompirjeva moka, oziroma zmečkani krompir. Deželne oblasti bodo na podlagi teže in kakovost kruha in z ozirom na razmere določale cene kruhu. Stari kruh, žemlje itd. se ne bo smelo več oddajati pekom nazaj v zamenjo. Take določbe so v Nemčiji že uvedene. Zeleti je pri tem le, da nam peki ne bodo prodajali krompirjevega ali koruznega kruha po cenah pšeničnih izdelkov. Pri nastavljanju cen morajo biti merodajne le resnične razmere cen raznemu krušnemu materialu. Dobro bi bilo, da bi se v tem oziru napravili posebni poizkusi, neodvisni od pekov, in bi se na podlagi tega določile cene in teža kruhu.

Ta vladna določba ima namen, zaščititi preveliko porabo pšenice in rži, kar je hvalevredno.

VOJNE ODREDBE ZA PRESKRBO ŽIVLJENSKIH SREDSTEV V NEMČIJI.

Z ozirom na mogočo dolgotrajno vojsko je izdal zvezni svet v Nemčiji predpise glede izkoriščanja prebivalstva po špekulaciji in preskrbe živil za dobo 14 mesecev. Iz te odredbe posnamemo pred vsem določila najvišjih cen za žito in otrobe. Po tej odredbi so določene kot postavno najvišje dopustne cene: Za Berolin: Pšenica 260 mark, rž 220 mark, ječmen 205 mark; za 1 tona (1000 kg) otrobi pa 13 mark za nemški cent. Cena rži velja za blago, katero ima težo 70 kg na hektoliter, težje blago se zviša za 150 mark za vsak kilogram. Za pšenico je določena naravna teža 75 kg, višja teža se zaračuna tako kot pri rži. Najvišje cene, ki so nižje kot splošne cene zadnjega tedna, veljajo le za domače žito. Določba najvišjih cen stopi v veljavo dne 4. novembra t. l.

Za važne tržne kraje v Nemčiji so ji predvidiku določeno zvišanje ali pa znižanje cen. Tako je n. pr. cena rži:

Za Berolin 220 mark, Aachen 227 m., Brunšvig 227 m., Bremen 231 m., Vratislava 212 m., Bromberg 209 m., Kasel 231 m., Kelmorajna 236 m., Dancig 212 mark, Dortmund 235 m., Draždane 225 mark, Duisburg 236 m., Emden 232 m., Erfurt 229 m., Frankfurt 235 m., Gleiwitz 218 m., Hamburg 228 m., Hanover 228 m., Kiel 226 m., Königsberg 209 m., Lipsko 225 m., Devin (Magdeburg) 224 mark, Mannheim 236 m., Monakovo 237 mark, Poznanj (Posen) 210 m., Rostok 218 m., Saarbrücken 237 m., Schwerin 219 m., Stettin 216 m., Strassburg 237 mark, Cvicau 237 mark.

Od 1. januarja se zviša cena mesečno za 3 marke pri toni kot dodatek. Za moko se iz razloga, ker se ni moglo za celo državo dognati natančne mere, ni postavilo še najvišjih cen.

Določene najvišje cene veljajo do 31. decembra 1914, naprej se pa zvišujejo cene vsakega 1. in 15. v mesecu za 150 mark. Cene veljajo za prodajo brez vreče proti gotovini. Pri nakupu na pozneje plačilo se sme zaračunati 2 odstotka letnih obresti več, kakor jih ima državna banka.

Dasi določene cene niso posebno nizke, vendar preprečujejo čimdalje večje izkoriščanje po špekulaciji. V kolikor pa se morajo primerjati z našimi cenami, dobimo, da bode po teh cenah v Nemčiji stalo 100 kg pšenice 36 K 40 h in 100 kg rži 26 K 40 h, pri nas je pšenica od 39 K 20 h do 40 K 20 h za 100 kg. Rž je stala pri nas dne 1. novembra 100 kg 32 K 40 h do 33 K 20 h. Ječmen je pa pri nas nekoliko cenejši kot v Nemčiji, kjer velja 100 kg 28 K 70 h, pri nas pa od 23 K 60 h do 26 K. Da je ječmen v Nemčiji dražji kot pri več porabi kot pri nas. Iz vsega se pa razvidi, kako nemška vlada skrbi za prihodnost, četudi velikih spekulantov ni zadela preveč v »črno«, pa ljudstvo vsaj ve, pri čem da je in se ne muči z nepotrebnimi skrbmi, kaj prinese prihodnost.

Nemčija je zaprla tudi meje za izvoz živil na celi črti, kar se pri nas še ni zgodilo. Ako bode vojska trajala res dalje časa, potem je že sedaj skrajni čas, da se za preživljanje prebivalstva odločno poskrbi. Tu ne velja posameznik, temveč celota, katera je v nevarnosti, da bode trpela.

Pekom se je prepovedalo menjati ali jemati nazaj kruh od gostilničarjev ali trgovcev.

Najvišje cene živilom. »Nord. Allg. Zeitung« izjava, da se mora računati s tem, da traja vojska čez sedanjo žetveno dobo. Rži je dovolj, znižati se mora poraba pšenice in pridelavati se mora pšeničnemu kruhu vsaj deset odstotkov ržene moke. Prepove se pitanje z ržo, omeji se rženo žganje, rženi moki naj se pridene krompir. Krompir naj se suši. Najvišje cene ječmenu se določijo ječmenu v krajih, kjer ga pridelujejo, z 205, z 210 markami v krajih, kjer ga kupujejo; za rž se določi cena z 220, za pšenico pa z 260/50 markami za tono (1000 kg). Kilogram rži bo torej stal 22, pšenice pa 26½ feniga.

Industrija in vojna. Iz posameznih gospodarskih poročil in naznanil posnemamo o stanju avstrijske industrije tekom sedaj že dva meseca trajajoče vojne to-le: dočim meseca avgusta ni bilo opaziti skoro nobenega življenja, ker je vojaška uprava zasegla vsa občila, se more sedaj reči, da produkcija dosega približno polovico tega, kar znaša v mirovnem stanju. To se vidi že iz tega, da je blagovni promet na železnica znatno v septembru okoli 50% rednega prometa v mirnih časih. Ker je veliko število delavcev v vojni, bi se večja produkcija skoro težko dosegla. Zato se mora smatrati sedanje stanje spričo izrednih razmer, še zadosti ugodno. Iz tega vzroka tudi ni opaziti toliko brezposelnih ljudi, kakor se je bilo bati. To dejstvo je še tembolj razveseljivo, ker je vsa sedanja produkcija vezana le na vojaštvo in na domače civilno prebivalstvo, dočim se z izvozom skoro ne more nič več računati. Izvažajo se še sladkor v Švico, za les se je pot v Italijo odprla, toda tudi pri tem izvozu se prav občutno poznajo negotove razmere. Skoraj vsa industrija živi v sedanji dobi od države, največ faktur se glasi na državo. Že iz tega se vidi, kako ogromne zahteve se stavijo na državo. Predvsem žive usnjari in čevljarji v visoki konjunkturi; država zahteva naravnost ogromne množine čevljev, gamaš in raznih drugih usnjenih izdelkov; zato imajo delavci, zaposleni v čevljarstvih tovarnah, pa tudi v manjših delavnicah dovolj dela. Cene nekaterim usnjenim izdelkom so izdatno poskočile. Tudi tekstilna industrija ima ponekod primeroma prav ugodne čase radi velikanskih dobav za državo. Tovarne, ki že več let dobavljajo državi izdelke iz bombaževine in volne, so porabile že vso svojo zalogo ter delajo s pomnoženimi delavskimi močmi, vendar ne morejo same zadostiti vsem naročilom. Zato so morale potegniti v svoj krog še druga podjetja, ki sicer ne delajo za državo, s čimer je mnogo delavstva ostalo še nadalje zaposlenega. Tudi konfekcijska industrija nima slabih časov. Ker ne morejo zavodi za uniforme izvršiti vseh naročil, pripadajo so se tudi konfekcijska podjet-

ja, ki so delala doslej izključno za civilno prebivalstvo, izdelovanje vojaških potrebnosti. Istotako tovarne perila izdelujejo vojaško perilo; krznarji imajo veliko opraviti z izdelovanjem kožuhatih telovnikov. Kemiška industrija izdeluje tudi veliko predmetov za vojne potrebe, saj se porabi ogromna množina azetona, smodnika in razstreljiv. Isto velja tudi za petroleje in petrolejske izdelke. Za vojaštvo se tudi rabi veliko število pnevmatikov (gumijska industrija in emajlni posod, kar ugodno vpliva tudi na tozadevno industrijo). Železna industrija je zaposlena vsaj toliko, da ne odpušča delavcev, ki so ostali doma, če tudi ne dosegajo prejšnje plače, pri čem vojska ne vpliva neugodno. Slabo se godi stavbnim obrtom, najslabše pa stekleni, svilni industriji in sploh podjetjem, ki so izdelovala le razkošne predmete, ki ne morejo dobiti nadomestila pri vojaških naročilih.

Okno v svet.

Vojna posojevalna blagajna je pričela v prostorih filijale Avstro-ogrške banke v Ljubljani 2. t. m. poslovati. Izposojuje se na blago in na vrednostne papirje. Uradne ure za stranke so od 9. zjutraj do 12. popoldne. Poslovnico vodi načelstvo. Predsednik je g. Ivan Gregorič, njegov namestnik Oskar Skušek, vlado zastopa c. kr. višji finančni svetnik dr. Rudolf Thomann in zaupniki gg. Ivan Knez, Karel Pollak, komerčni svetnik Fr. Povše, dr. Anton Schoeppl vitez pl. Sonnwalden.

Iz krogov odvetniških in notarskih uradnikov smo prejeli: Niževavstrijška odvetniška zbornica je vsled posredovanja državne zveze odvetniških in notarskih uradnikov pozvala vse odvetnike njenega področja, da v sedanjih kritičnih časih ne odpovedujejo služb svojim uradnikom in tudi ne znižujejo njih prejemkov; ravno tako je pozvala ta zbornica vse odvetnike, da postopajo z vojaško službovanje vpoklicanimi uradniki dobrotljiveje, kakor to določa zakon. — Opozarjamo na ta poziv one sicer redke gg. odvetnike, ki so takoj po izbruhu vojne znižali svojemu uradništvu njih že itak skromne plače. Opozarjamo te gg. šefe, da jih kot zastopnike pravice in ude visoko stoječega ter idealnega poklica zadene v tem višji meri socialna dolžnost, da ne zapuste svojih uradnikov v vojnem času in da jim, ko draginja neznosno narašča, ne znižujejo njih itak že skromnih prejemkov. Prosimo jih, da upoštevajo zvestobo svojega uradništva ter jim zopet izplačujejo neprikrajšano one plače, ki so jih uživali v mirnem času. Upamo, da bode naše apel uslišan!

Na severnem bojišču je bil ranjen dne 18. oktobra g. Edmund Komar, knjigovodja v Katoliški Bukvarni v Ljubljani. Granatni drobec ga je zadel

v nogo. Zdravi se v rezervni bolnišnici v Iglo na Ogrskem.

Mi vojsko — v Ameriki katoliške shode. V Pittsburgu (Sev. Amerika) so imeli katoliški shod od 9. do 13. avgusta. Spominjali so se seveda tudi evropske vojske s tem, da so nabrali večjo vsoto za nesrečne žrtve v vojski. — Zanimiv je bil katoliški shod Indijancev (sredi julija) v mestu Poplar v Montani. Vse države v Ameriki so poslale svoje zastopnike. Najboljši govorniki in pevci so bili navzoči. Indijanski katoliški shodi so se začeli leta 1890.

SARAJEVSKI ZLOČIN.

Grozni in nezaslišani zločin, ki se je izvršil dne 28. junija t. l. v Sarajevu in kateruaga žrtve sta bila nadvojvoda prestolonaslednik Fran Ferdinand in njegova soproga Sofija, je našel zaključek, v kolikor se tiče izvršujočih zločincev, dne 28. oktobra z obsodbo teh ljudi.

Obsojeni so bili: Danilo Ilić, Velko Cubrilović, Nedjo Kerović, Miško Jovanović in Jakom Milović k smrti na vešalah; Mitar Kerović v dosmrtno ječo; Gavril Princip, Nedeljko Čabrinović in Trifko Grabec na 10letno težko ječo; Vaso Cubrinović na 16letno težko ječo; Ivo Kranjčević in Lazar Gjukanović na 10letno težko ječo; Cvijan Stjepanović na 7letno težko ječo ter Branko Zagorac in Marko Perin na tri leta težke ječe. Drugi so bili oproščeni. S tem je zaključen mali del velike žaloigre, ki jo je provzročila velisrbska propaganda v naši domovini. Veliki del te igre pa se krvavo vrši na vseh bojiščih Evrope in drugih delov sveta pod imenom svetovske vojske, v kateri je bilo že in bode še prelito veliko jugoslovanske krvi, kot žrtev in zadostilo za grozni zločin.

Tržne cene na Dunaju.

Dunajski magistrat je izdal poročilo o dviganju cen živilom na Dunaju in sicer so primerjalni podatki navedeni za začetek avgusta, začetek oktobra in konec oktobra.

Začet. avg. začet. okt. konec okt.
za kilogram v kronah.

Govej. meso	1.80 do 2.60	1.80 do 2.—	1.80 do 2.—
sprednje . .	2.60 do 2.—	2.60 do 2.—	2.60
Govej. meso	2.—	2.60	2.—
zadnje . . .	2.—	2.60	2.—
Svinjina . .	1.80	3.—	1.60
Konj. meso .	—88	1.20	—68
Moka izvl. .	—42	—56	—56
„ bela . . .	29.6	43.8	33.3
„ črna . . .	25.6	41.1	—30
Kava (sur.)	3.20	5.20	3.60
Sladkor . .	—84	—96	—84
Grah cel . .	—40	—64	—60
Leča . . .	—72	—90	—96
Fižol . . .	—36	—64	—54
Riž	—48	—80	—48
Krompir . .	—14	—24	—10
Sur.maslo .	2.40	4.20	2.40
Marg.maslo	1.60	2.08	1.60
Svinj. mast	1.80	2.—	1.76

Jajc je bilo za dve kroni začetkom avgusta 20 do 27 komadov, začetkom oktobra 14 do 21 in koncem oktobra 18 do 17 komadov.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jože Gostinčar.
Tisk Katoliške Tiskarne.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo 'Našo Moč'.

Občudovanje vzbujujoči pojav narave 20. stoletja.

Brezplačno sporočim vsakomur, kako je mogoče ozdraviti z mojim dobro preizkušenim domačim sredstvom dolgotrajno prsno bolezen, naduho in kašelj.

Prosim, da se za odgovor priloži znamka

D. WACOWSKY, Plzenj (Češko).

Poštni predal 150.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izbor vezenin, šipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovratnikov, zavratalo, volne, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov Avgust Drelse, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana. —

Priporoča se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na
Štedilna ognjišča in peči
preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

Bolnišnica se plačuje, kolikor časa traja bolezen, najmanj 20 tednov od začetka bolezni, in sicer vsak teden za nazaj.

Po § 8 navedenega zakona se sme namesto zdravniške oskrbe, potrebnih zdravilnih sredstev in bolnišnice dati tudi prosto zdravljenje in oskrbovanje v kakšni bolnišnici na stroške bolniške blagajne.

Pomočniki začno pripadati združni bolniški blagajni od onega časa, ko so vstopili v službo pri kakšnem gospodarju, ki je član dotične zadruga, za katero obstoji bolniška blagajna.

Obrtni lastniki nimajo pravice vstopiti kot člani v kakšno po zadrugi ustanovljeno bolniško blagajno za pomočnike, ker pristojta ta pravica samo pomočnikom. (Ukaz trg. min., 4. maja 1884, št. 12.424).

Med časom, ko pomočniki niso v službi, niso po 2. in 3. odstavku § 121n iti pomočniki niti gospodarji dolžni vplačevati doneske v bolniško blagajno. (Ukaz trg. min., 9. maja 1886, št. 16.383).

§ 121 a.

Zadruga, katere so izpolnile svoje dolžnosti glede skrbi za hranitev bolnikov (§ 114), in pa imetniki obrtov, kateri so ustregli določilom § 121, o pobiranju in dajanju prispevkov, se ne morejo primorati, ko bi iz kakegakoli vzroka bolniška blagajnica ne izpolnjevala naloženih ji dolžnosti, da ne store, kar bi bila morala storiti bolniška blagajnica.

Združna bolniška blagajna je popolnoma samostojna naprava. Njeno premoženje ni premoženje zadruga ali posameznih njenih udov, in zato se zadruga ali njeni člani ne morejo siliti, da bi poravnali stroške, katere bi morala plačati bolniška blagajna.

§ 121 b.

Vsaka združna bolniška blagajnica mora imeti pravila, ki obsegajo določila:

- a) o imenu, svrhi, stajališču in obsegu blagajnice;
- b) o tem, po koliko morajo pomočniki prispevati v blagajnico, in po koliko obrtniki, dalje, kako se ti prispevki plačujejo;
- c) o tem, po koliko in kako naj prispevajo združni člani za vaje;
- d) o tem, pod kakimi pogoji, kako in v kolikem obsegu naj blagajnica daje podpore;
- e) o tem, da pomočniki, ki izstopijo iz delovnega razmerja, vsled katerega so člani, smejo v zmislu § 121, odstavka 8 nadalje ostati člani blagajnice;

bora pomočniškega zbora, nadalje delovanje, pravice in dolžnosti pomočniškega zbora, število odbornikov in njihovih namestnikov. Potem, ko je zadruga izrekla svoje mnenje o teh pravilih, mora jih odobriti oblastvo.

§ 120 f.

Ako se ustanove pri zadrugi po § 106., odstavek 5, za take pripadnike, ki se uporabljajo za nižja pomožna dela pri obrtu (§ 73, lit. d), posebni zbori pomožnih delavcev, veljajo glede teh zborov zmislu primerno predpisi §§ 120. do 120 e.

Kakor so v združnem zboru zastopani interesi gospodarjev, tako daje na drugi strani zakon pomočnikom možnost, da v pomočniškem zboru varujejo svoje koristi.

Pomočniški zbor sestoji iz vseh tistih pomočnikov, ki delajo pri takih gospodarjih, ki so člani kakšne zadruga. K temu zboru se prištevajo tudi pomočniki, ki sicer niso več v službi, pa od njihovega izstopa še ni preteklo šest tednov. Izključeni pa so od pomočniškega zbora oni pomočniki, ki še niso dopolnili svojega 18. leta in oni, katerim je odvzeta glasovalna in volilna pravica po § 118. o. r. Ako je pomočnik več kakor šest tednov brez dela, izgubi vse pravice do pomočniškega zbora, in mora torej tudi odložiti vse posle (načelnik, odbornik i. dr.).

Pomočniški zbor ima pravico, da pošilja k združnim zborom dva do šest svojih zastopnikov, ki naj pred gospodarji varujejo koristi svojih tovarišev. Ti zastopniki imajo v združnem zboru samo posvetovalno pravico, ne tudi glasovalne in volilne. Nadaljnje pravice so naštet v § 120 a.

Troške, katere provzroča pomočniški zbor, mora trpeti zadruga, ker so pomočniki pripadniki zadruga, katere namen je, podpirati ne samo koristi svojih udov, ampak tudi pripadnike, katerih organ je pomočniški zbor. To pravilo pa ne velja za one slučaje, v katerih troški pomočniškega zbora niso utemeljeni v zakonu, ampak jih je pomočniški zbor prevzel prostovoljno. (Ukaz trg. min. 22. januarja 1889, št. 51.822.)

Bolniška blagajnica.

§ 121.

Zadruga morejo za podpiranje svojih pripadnikov (pomočnikov in vajencev) v boleznih, oziroma za plačanje potrebne ustanovitve in vzdrževati posebne zavode (bolniške blagajnice) ali pa pristopiti že obstoječi in po zakonu z dne 30. marca 188. leta (drž. zak. št. 33) urejeni bolniški blagajnici.

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kaplje za želodec, izvrstno, krepljeno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kaplje zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti oginjanju otrok in proti po-
tenju nog, steklenica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodiji, za odstranitev kurjih oči in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, steklenica 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljeno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstno pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAK IN SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih
voznih koles in šivalnih strojev
= za rodbino in obrt. =

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejšo blago za ženska in moška
oblačila.
Cene najnižje.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Sladni čaj-zajtrk!
Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakaa, sladke kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 6 zavojev
lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karna Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse št. 108,
Josefsstädterstrasse št. 26, Radetzkyplatz št. 4.
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo boljše, slabše.
Za resničnost tega naznanila jamči tukaj navedenih tvrdk
Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Svoji k svojim!
A. LUKIČ
Ljubljana, Pred Skofijo št. 19.
Konfekcijska trgovina
za dame, gospode, dečke in deklice
se najtojele priporoča.

Peter Kozina & Ko.
Tovarna čevljev v Trzinu,
Gorenjsko.
Najmodernejšo podjetje monarhije.
Otvoril sem lastno prodajalno
Na drobno v Ljubljani Na debelo
Breg št. 20 (Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

A. & E. SKABERNE, Mestni trg št. 10
Velika zaloga manufakturnega blaga, različno
sukno za moške obleke, volneno blago, kakor
ševjoti, popelin, deleni, itd. za ženske obleke. —
Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati
izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kako-
vostih in širinah; potrebščine za krojače in šivilje.
Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za
postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti
v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni
prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta.
Priznane nizke cene!
Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse
vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor:
srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi
pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira
v nogavicah in vseh barvah kakor tudi v vseh
velikostih za otroke. — Predpasniki najnovej-
ših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in
klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do naj-
finejših. Fini batististi, platneni in šifonasti
žepni robci. — Zaloga gospega perja in puha.
Vedno sveže blago!

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!
Ljudska Posojilnica
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6
pritličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo
sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi
cela dežela Kranjska
in jih obrestuje po
4 3/4 0/0
brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih 100 kron čistih
obresti 4-75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.
Načelstvo.

Za zavarovanje vajencev pa morejo zadruga ustanovljati poseb-
ne zavode (bolniške blagajnice za vajence) in vzdrževati že obstoječe
take blagajnice.

V bolniške blagajnice so dolžni prispevati zadružni člani in
pomočniki, ki pri njih delajo (§ 106., odstavek 4). Izneske, ki odpa-
dejo na vajence, morajo plačevati dotični zadružni člani povsem iz
svojega.

Prispevek pomočnikov ne sme znašati več nego 3 odstotke od
mezde.

Zavarovalne prispevke za vajence je določiti v pravilih; ti pri-
spevki se lahko odmerijo drugače nego prispevki za ostale blagaj-
nične člane.

Za zadružne bolniške blagajnice veljajo sicer določila § 58. za-
kona z dne 30. marca 1888 (drž. zak. št. 33) v besedilu, izpremenje-
nem z zakonom z dne 4. aprila 1889 (drž. zak. št. 39).

Za vajence, ki se v boleznih oskrbujejo pri gospodarju, pri svojih
sorodnikih ali pri svojem varuhu, se plača denarna podpora kakor
odškodnina za to oskrbo imenovanim osebam.

V blagajniških pravilih se lahko določi, da smejo pomočniki, ki
opuste opravilo, vsled katerega so člani zadruga, in ki se ne polotijo
opravila, vsled katerega postanejo člani kake druge bolniške blagaj-
nice (§ 11. zakona z dne 30. marca 1888, drž. zak. št. 33), ostati prosto-
voljno toliko časa člani blagajnice, dokler bivajo v kraljevinah in
deželah, zastopanih v državnem zboru, dokler plačujejo polne, v pra-
vilih določene prispevke in ne pričnejo samostojno kakega obrta
(kakor imetniki obrta ali zakupniki). Te osebe ne bodo biti člani bla-
gajnice in obenem izgube pravico do blagajničnih dajatev, ako ne
plačajo prispevkov šest tednov zaporedoma. Glede pomožnih delav-
cev, ki delajo v sezonskih obratih, se sme poskrbeti v blagajničnih
pravilih, da si zagotovijo članstvo pri bolniški blagajnici tudi za čas
mrtev sezon s tem, da plačujejo primeren zvišane prispevke, in to
popolnoma iz svojega.

Zadružni člani so dolžni, v pravilih določene prispevke pomoč-
nikov na račun plače oddajati blagajničnemu upravitelju, ako so ti
doneski dospeli v času, dokler pomočnik pri njih dela, in ako jih
pomočniki sami ne plačujejo, zadružni bolniški blagajnici.

Zadružniki naj svoje pomožne delavce, ki so dolžni pristopiti
bolniški blagajnici, zglašajo pri njej najkasneje tretji dan potem, ko
so službo nastopili, in vsakega izstopivšega pomožnega delavca od-
glasijo najkasneje tretji dan potem, ko se je razvezalo delovno raz-
merje.

Zadružniki, ki ne izpolnijo dolžnosti zglaševanja, so, ne glede
na svojo kaznivost, dolžni plačati naknadno ne samo vse zavaro-
valne prispevke, temveč tudi vse, kar blagajnica na podlagi predpi-
sov v zakonu ali pravilih izda za podpiranje oseb, ki sploh niso bile
zglašene ali pa šele potem, ko so obolele.

Gospodarjenje in upravljanje teh bolniških blagajnic mora biti
samostojno in neodvisno od drugih podpornih zavodov, ki morda
obstojajo pri zadrugah.

V pravilih ustanovljeni prispevki za bolniško blagajnico se
smejo izterjati upravnim putem.

Sredstva bolniške blagajnice se smejo uporabljati samo za bla-
gajnične namene.

Določbe o zavarovanju v zadružnih bolniških blagajnah so
ostale v veljavi le v toliko, kolikor jih ni spremenil zakon o bol-
niškem zavarovanju z dne 30. marca 1888, drž. zak. št. 33.

Glede zadružnih bolniških blagajnic določa ta zakon v § 58, da
člani kakšne zadružne bolniške blagajne, ustanovljene na podlagi
VII. poglavja o. r., niso zavezani, da bi morali pripadati kaki bol-
niški blagajni, ki je ustanovljena po predpisih zakona o bolniškem
zavarovanju. Pač pa morajo biti denarne podpore, katere dajejo
zadružne bolniške blagajne obolelim članom, vsaj tolike kakršne
dajejo one bolniške blagajne, ki so ustanovljene po navedenem za-
konu (n. pr. okrajne bolniške blagajne). Dalje morajo biti doneski
posameznih podjetnikov v zadružno bolniško blagajno vsaj toliki,
kakor bi bili oni, katere bi po tem zakonu morali plačevati v kako
drugo bolniško blagajno. Tudi ne smejo biti razmere obolelih članov
pri zadružnih bolniških blagajnah slabše, kakor pri drugih, po ome-
njenem zakonu ustanovljenih bolniških blagajnah (n. pr. glede časa,
od kedaj teče podpora, glede določb o vstopu v zavarovanje i. dr.).

Po § 6 bolniškega zavarovalnega zakona se morajo zavarovan-
cem izplačevati bolniške podpore in v slučaju smrti mora blagajna
nositi pogrebne stroške.

Kot bolnišnica se mora dajati najmanj:

1. Od začetka bolezni prosto zdravniško oskrbovanje in porod-
niška pomoč kakor tudi potrebna zdravilna sredstva in drugi tera-
pevtični pripomočki.

2. V slučaju, da traja bolezen več nego tri dni in si bolnik ne
more ničesar pridobiti, naj se mu daje od dne, ko je obolel, vsak dan
bolniščina v znesku 60% dnevne plače, kakršna je navadna v dotič-
nem sodnijskem okraju in kakršno dobivajo navadni zavarovanju
podvrženi delavci.